

*Castildetierra
Errege-Bardeen Parke Naturala
Iturria: Nafarroako Turismoa
Egilea: Francis Vaquero*

H DBH2

2022-2023

Izen-deiturak:

Ikastetxea:

Taldea:

Herria:

Data:

Euskal Hizkuntza Gaitasuna

DBHko 2. maila

Jarraibideak

Proba bat egingo duzu, bi zati dituen.

1. zatia - Irakurmena

Atal honetan hiru testu irakurriko dituzu:

- *Azeriaren eta karramarroaren arteko lasterketa.*
- *Urtebete Marten.*
- *Aireportura taxiz.*

Irakurri duzunari buruzko galderei erantzun beharko diezu. **Hainbat motatako** galderak aurkituko dituzu:

- Galderetako batzuek lau erantzun dituzte aukeran, eta haietan **zuzena** dena aukeratu eta haren ondoan dagoen letra biribil batez inguratu behar duzu. Adibidez:

Zenbat biztanle ditu Iruñeak?

- A. Bartzelonak bezainbat.
- B. 200 000, gutxi gorabehera.
- C. Milioi bat.
- D. Zenbait milioi.

Erantzuna aldatzea erabakitzen baduzu, ezabatu X batekin lehen erantzuna eta erantzun zuzena biribil batez ingura ezazu, ondoko adibide honetan egin den bezala:

Zenbat biztanle ditu Iruñeak?

- A. Bartzelonak bezainbat.
- B. 200 000, gutxi gorabehera.
- C. Milioi bat.
- D. Zenbait milioi.

- Beste galdera batzuetan, aldiz, eskatuko dizute (E) egia edo (G) gezurra erantzutea, ideaiak erlazionatzea edo erantzuna idaztea puntuak dituen gunean:

Zein da Iruñeko tokirik ezagunena?.....

2. zatia – Idazmena

Zati honetan azkeneko irakurgaiarekin nolabaiteko erlazioa izengo duen testua idatzi beharko duzu. Irakurri arretaz jarraibideak. Zirriborroa egitea derrigorrezkoa da.

Proba hau egiteko 70 minutu dituzu.

Azeriaren eta karramarroaren arteko lasterketa

Txinako ipuina

Azeria oso harro zegoen hain korrikalari azkarra izateaz. Ziur zegoen bera zela munduko lau hankako animaliarik azkarrena, eta hain zegoen bere buruaz harro, mespretxuz begiratzen baitzien bera baino motelagoak ziren guztiei. Egun batean, karramarro bat ikusi zuen ibai ertzean tirripiti-tarrapata, eta esan zion:

— Herrestan ibiltzeko baino ez duzu balio! Ez zara inoiz lasterka joaten inora, ala?

— Horixe baietz —erantzun zuen karramarroak—. Lasterka joaten naiz lokatzetik ibaiertzeraino, eta ibaiertzetik lokatzeraino.

— Bo...! —esan zuen azeriak—. A zer gauza. Nik, zuk bezala, zortzi hanka banitu, azkarrago ibiliko nintzateke oraindik, eta batere motela ez naiz... Baina zuk zertarako nahi ote dituzu hainbeste hanka, dortoka bera baino motelago ibiltzeko gero? Ergel samarra ez ote zaren nago.

Karramarroak, une batez hausnartzen egon ondoren, honela esan zion:

— Egingo al dugu lasterketa bat, azeri? Hain motela naizenez, eta hain ergela, aise irabaziko didazu.

Azeria hain zen harroputza eta gaizki hezia, ez baitzuen bere dohainak jendaurrean erakusteko aukera hura galdu nahi izan, nahiz eta lasterketa erabat bidegabea eta desorekatua izan. Eta karramarroak botatako erronka onartu zuen.

— Baina, azeri -ohartarazi zion karramarroak—, zuk abantailarekin jokutzen duzu. Lasterka hasten zarenean, goraka altxatzen duzu zure isats luze eta iletsu hori, eta haizeak indarrez bultzatzen dio isatsari. Horregatik zara hain azkarra. Isatsean pisu bat jartzea onartuko bazenu, isatsa lurretik ez altxatzeko moduan, baldintza beretan egingo genuke korrika biok.

— Baldintza beretan! -barre egin zuen azeriak—. Hori esatea ere! Baina nire isatsak hainbeste kezkatzen bazaitu, lotu ezazu, lotu lasai.

— Aski izango da zerbait zintzilik jartzea —esan zuen karramarroak—. Gero, nik “Bat, bi eta hiru!” esaten dudanean, hasi korrika.

— Nahi duzun bezala -erantzun zuen azeriak.

Handik gutxira, pisu arin bat sumatu zuen azeriak isatsean, eta karramarroak esan zuen: “Bat, bi eta hiru!”. Azeria ziztu bizian irten zen korrika, baina karramarroak isatsari heldu zion bere

haginekin! Hala, oso azkar joanagatik ere, azeriak karramarroa atzean zuen beti, eta ahaleginik txikiena egin gabe, gainera.

Azeriak leher egin zuenean, arnasestuka gelditu, eta buelta-erdia eman zuen, karramarroa urrutian agertzen ote zen ikustearren. Baina a zer ezustekoa hartu zuen, hura hantxe ondoan ikusi zuenean, alai-alai agur egiten ziola!

— Zer duzu, azeri? -galdetu zion karramarroak—. Dagoeneko nekatuta? Baina hasi besterik ez gara egin-eta.

Azeria seko ergelduta sentitu zen, eta isatsa hanka artean sartuta alde egin zuen handik, karramarroa adarra jotzen aritu zitzaioa susmatu ere egin gabe. Handik aurrera, azeriak beti bezain lotsagabe jokatzen jarraitu zuen, baina ez zen inoiz gehiago jendaurrean agertu munduko animaliarik azkarrena bezala.

Mary Hoffman; *Isatsetik tiraka: mundu osoko animaliei buruzko ipuinak*. Vicens Vives, 2013.

1. Zein EZ da “tirripiti-tarrapata” hitzaren sinonimoa?

- A. Tirrist-tarrast.
- B. Arrastaka.
- C. Herrestan.
- D. Laugainka.

2. Zein da “ergela” hitzaren antonimoa?

- A. Azkarra.
- B. Motela.
- C. Inozoa.
- D. Arina.

3. Karramarroaren ustez, zergatik jokatzen du abantailarekin azeriak?

- A. Isats luze eta iletsuarengatik.
- B. Isats eta haizearengatik.
- C. Isatsaren pisuarengatik.
- D. Isatsa goraka altxatzeagatik.

4. Azeriak, gelditzean, zer uste zuen?

- A. Leher egin behar zuela.
- B. Karramarroa urruti egonen zela.
- C. Karramarroa arnasestuka ibiliko zela.
- D. Berak irabaziko zuela.

5. “Seko ergelduta”, nola esanen zenuke beste modu batez?

- A. Guztiz tentelduta.
- B. Guztiz harrituta.
- C. Guztiz asetuta.
- D. Guztiz amorratuta.

6. Zergatik sentitu zen azeria ergelduta? Bi arrazoi eman itzazu.

.....

7. Ipuinean nor da argiena?

- A. Karramarroa.
- B. Azeria.
- C. Dortoka.
- D. Bakar bat ere ez.

8. Zer adierazi nahi du “isatsa hanka tartean sartuta alde egin zuen” esaldiak?

- A. Gizon-emakumeen ibilera mota bat.
- B. Umil-umil joatea.
- C. Etxetik ospa egitea.
- D. Azterketa batean kale egitea.

Lehenengo testuko galderen amaiera

Urtebete Marten

NASAREN 'Perseverance' rover ibilgailuak urtea bete du Marten. EHU misioan parte hartzen ari da: Marteko harriak, geruzak eta hautsa ikertzen ditu, haren osagai kimikoak zein diren jakiteko. Harri bolkanikoak aurkitu dituzte oraingoz. Marten bizitza arrastoak aurkitzea da misioaren helburu nagusia.

Ordulari batean 10:00ak dira; bestean, 01:00a. Goiza batean, goizaldea bestean. Ez dago inor Martina Casiano zentro teknologikoaren operazio zentroan, EHUren Leioako campusean (Bizkaia). Ikertzaileak 17:00 aldera hasiko dira lanean. 17:00ak Euskal Herrian, 08:00ak Los Angelesen. AEBetako hiriko ordutegiaren arabera lan egiten du hamar lagun inguruko ikertzaile talde batek Leioan, NASAREN martxaren arabera. Orduan ekingo diote Martera aginduak bidaltzeari, eta Martetik informazioa jasotzeari. NASA AEBetako Espazio Agentziaren Marteko misioan parte hartzen ari dira, planeta gorria ikertzen, *Perseverance* rover ibilgailuaren bitartez.

EHUko ikertzaileak lanean hasten direnean, 17:30 inguru izango dira Marteko Jezero kraterrean, *Perseverance*-k duela urtebete lur hartu zuen eta gaur egun dagoen lekuan. Urtebetean, *Perseverance*-k Marteko argazkiak atera ditu, Marteko soinua grabatu du, *Ingenuity* helikoptero txikiak hemeretzi hegaldi egin ditu, eta, garrantzitsuena, mundu guztiko zientzialariak Marte ikertzen ari dira. Auto baten neurriko laborategi ibiltari eta sofistikatua da *Perseverance*.

Gorka Aranek pantailak piztu ditu, eta Marte agertu da. Zerua laranja, eta lurra gorri. EHUko Zientzia eta Teknologia Fakultateko Ibea taldeko ikertzailea da Arana. Marteko harrien, geruzen eta hautsaren konposizio kimikoa ikertzen ari dira. EHUko beste ikerketa talde bat, Bilboko Ingeniaritza Eskolako Zientzia Planetarioen Taldea, Marteko atmosfera eta eguraldia aztertzen ari da.

Perseverance dagoen Jezero kraterra sumendi bat izan zen aurrena, eta laku bat gero, duela 3.300 milioi urte. Harri bolkanikoak aurkitu dituzte, ez harri sedimentarioak. «Mineral jakin batzuk agertzen dira: piroxenoa, olibinoa... harri bolkanikoetan agertu ohi diren mineralak», zehaztu du Aranek. Nabarmendu du Marteko harriak «oso heterogeneoak» direla, hau da, hainbat materialez osatuak, nahasketak.

Harrietan eraldatze prozesuen aztarnak aurkitu dituzte, izpi infragorriak erabiliz. Izpi infragorriekin mineraletako loturak edo talde kimikoak identifika ditzakete, eta ikusi dute harri horietako batzuetan ura egon zela: «Harri bolkanikoa eraldatu egiten da uraren eraginez, eta uraren konposatuak agertzen dira: filosilikatoak, perkloratoak, karbonatoak...». Halakoak azaldu dira.

Eraldatutako harri gehiago aurkitzea espero zuten. Baita buztinak ere. Baina uste baino gutxiago ikusi dituzte. «Azalpen bat izan daiteke ura pentsatu baino denbora gutxiagoan egon zela kraterrean», Aranaren arabera.

Marten bitzta arrastoak aurkitzea da misioaren helburu nagusia. Noizbait bizidunen bat egon zela erakusten duen arrasto organikoren bat. Marten ura egon zen, eta izotza badago; beste kontu bat da ea bitzta egon ote zen. Nekez aurkituko dute bitzta aztarnarik arroka bolkanikoetan. Aurkitzekotan, «aukera gehiago egongo dira harri sedimentarioetan, karbonoetan». Zuhur mintzo da Arana. «Aurkituz gero, izugarria litzateke».

Perseverance

Ibilgailu mota
Rover ibilgailua, planetetako edo ilargiko gainazala esploratzeko.

Lan nagusia
Ea Marten bitzta izan zen bilatzea eta arroka eta lur laginak biltzea.

Iraupena
Gutxienez, urte martetar bat (Lurreko 687 egun).

Ingenuity

Helikoptero txiki eta arina da (1,8 kilo ditu). Martera iritsitakoan, askatu egingo da, eta hegaldiak egitea da asmoa. Zailtasuna? Marteko airea oso fina dela, Lurrekoa baino %99 dentsitate gutxiago du. Eta Marten hotz egiten duela, zero azpiko 90 gradu gauetan.

1 Indarra
4,8 kilo plutonio izango ditu, eta plutonioaren desintegrazio erradioaktiboaren ondorioz sortutako beroa argindar bihurtuko dute. Argindar horrek litio-ioizko bi bateria kargatuko ditu.

2 Gurpilak
Sei gurpil ditu, aluminiozkoak. Gurpil bakoitzak motor propioa du. 40 zentimetroko oztopoen gainetik ibil daiteke.

3 Beso robotikoa
2,1 metroko luzera du. Laginak biltzeko erabiliko dute.

Ibilgailuaren abiadura
Motela da. Leku lauetan segundoko 4,2 zentimetroko abiaduran ibil daiteke, hau da, 152 metro ordubetean.

Ikerketarako tresnak

4 Rimfax
Gainazala eta gainazalaren azpiko (hamar metrotik behera) elementu geologikoak aztertzeko radarra. Izotza izango da bilatuko duen gauzetako bat.

5 Moxie
Marteko karbono dioxidoa (CO2) oxigeno bihurtzen saiatuko da.

6 Meda
Eguraldi estazioa.

7 Mastcam-Z
Perseverance-ren begiak, kamera panoramikoak. Marteko gainazalaren goi bereizmeneko bideo irudiak eta 3D irudiak grabatuko dituzte.

8 SuperCam
Laserra, espektrometroa eta kamera. Arroka eta lurra aztertuko ditu, bai konposizio kimikoa, bai atomikoa eta molekularra.

9 Sherlock
Izpi ultramoreen espektrometroa, bi kamera eta laserra. Iraganeko bitzta arrastoak bilatuko ditu.

10 Pixl
X izpien espektrometroa. Marteko arroken eta luraren osagai kimikoak identifikatu ditzake. Elementuen gertuko argazkiak aterako ditu, haien testura ikusteko.

9. Zer da Marten aurkitu nahi dutena?

.....
.....

10. Aurkitu testuan erlojua hitzaren sinonimoa.

.....

11. Bilatu testuan definizio horiei dagozkien hitzak:

- Gauerditik eguerdira arteko denbora bitartea: .....
- Egunsenti inguruko orduak; gauerditik egunsentira arteko orduak: .....

12. Zer dela eta hasten dira lanean arratsaldeko 17etan EHUko ikertzaileak?

- A. NASAk hori agintzen dielako.
- B. Martera argazkiak bidali ahal izateko.
- C. Goizez Marten ilun dagoelako.
- D. AEBetako ordutegia darabiltelako.

13. Zer da *Perseverance*?

- A. NASAren ibilgailu automatikoa.
- B. NASAk duen argazki-makina.
- C. NASAren laborategi ibiltaria.
- D. Auto sofistikatua.

14. Zein da “ikertu” aditzaren sinonimoa?

- A. Aztertu.
- B. Agertu.
- C. Zehaztu.
- D. Identifikatu.

15. Zer eragin du uraren presentzia urria izateak?

- A. Harri bolkaniko gutxi aurkitzea.
- B. Harri sedimentario gutxi aurkitzea.
- C. Harri heterogeneo gutxi aurkitzea.
- D. Harri eraldatu gutxi aurkitzea.

16. Zer dago Marten?

- A. Sua.
- B. Ura.
- C. Izotza.
- D. Bizitza.

17. Zergatik ez da erraza izan Ingenuityren lana?

- A. Helikoptero txiki eta arina delako.
- B. Martera iristean askatu egingo delako.
- C. Aire ezberdina eta hotza handia direlako.
- D. Gauetan zero azpiko 90 gradu espero direlako.

18. Zer nolako informazioa ematen du testuarekin batera doan irudiak?

- A. Marten argazkiak egiten direla jakinarazten du.
- B. NASAk dituen ibilgailuen azalpena ematen du.
- C. Marten dauden ibilgailuen motak adierazten ditu.
- D. Ikerketarako tresnen azalpena ematen du.

19. Lotu itzazu tresnak eta eginbeharrak.

TRESNAK	EGINBEHARRAK
RIMFAX	oxigenoa sortu
MOXIE	bititza arrastoak bilatu
MEDA	irudiak grabatu
MASTCAM-Z	eguraldia neurtu
SUPERCAM	arrokak eta lurra aztertu
SHERLOC	argazkiak atera
PIXI	izotza bilatu

RIMFAX	
MOXIE	
MEDA	
MASTCAM-Z	
SUPERCAM	
SHERLOC	
PIXI	

Bigarren testuko galderen amaiera

AIREPORTURA TAXIZ

2019ko abuztuaren 1etik aurrera, Iruñerriko Mankomunitateak joan-etorriko garraio-zerbitzu publikoa jarriko du abian Sarasate pasealekutik Iruñeko aireporturaino. Taxi bidez emango da, ordutegi finkoa izango du eta erreserba egin beharko da aurretik. Zerbitzu berri honek Eskualdeko Hiri Garraioko Geltokiak-Aireportua A linea izeneko linea erregularra ordeztuko du.

BIDAIAK PREZIO BAKARRA IZANGO DU

0,70 € PERTSONAKO/IBILBIDEKO

- > 5 urtetik beherakoak ordaintzetik salbuetsita egongo dira, eta lagunduta bidaiatu beharko dute.
- > Eskudirutan ordaindu beharko da beti.
- > Ez da onartuko 20 eurotik gorako billetearik.

AURRETIAZ ERRESERBATZEA

Deitu egin behar da, aurretik erreserbatzeko:

JOATEKO BIDAIA

3 ordu eta 10 minutu artean lehenago.

ITZULTZEKO BIDAIA

30 eta 10 minutu artean lehenago.

948 232 300 / 948 351 335

Erabiltzaileari hauek eskatuko zaizkio:

- > Zerbitzua hasteko geralekua: Sarasate pasealekua edo aireportua.
- > Zerbitzua egingo den ordua.
- > Erabiltzaileen kopurua eta baten batek gurgildun aulkian bidaiatuko duen.
- > Ekipajea, kopurua eta tamaina (fardel handia edo txikia).
- > Erreserba egiten ari den pertsonaren izena.

JOATEKO BIDAIA

ABIATZEKO GERALEKU BAKARRA

> Sarasate pasealekua, 1 (taxien geralekua).

ORDUTEGIA

05:30 / 07:30 /
08:30 / 09:30 /
10:30 / 11:30 / 12:30 / 13:30 /
14:30 / 15:30 / 16:30 / 17:30 /
18:30 / 19:30 / 20:30 / 21:30

HELMUGAKO GERALEKUA

> Aireportua (taxien geralekua).

ITZULTZEKO BIDAIA

ABIATZEKO GERALEKUA

> Aireportua (taxien geralekua).

ORDUTEGIA

10:00 / 11:00 / 12:00 /
13:00 / 14:00 / 15:00 /
16:00 / 17:00 / 18:00 /
19:00 / 20:00 / 21:00 /
22:00 / 23:00 / 24:00

HELMUGAKO GERALEKUAK

- > Zaragozako etorbidea, 61 (Zidacos Errekaren eta Urederra Errekaren kaleen artean).
- > Zaragozako etorbidea, 1 (Vianako Printzearen plazaren ondoan).
- > Sarasate pasealekua, 1 (taxien geralekua).

www.mcp.es

**AIRE-
POR-
TURA
TAXIZ** 2019KO
ABUZTUAREN
1ETIK
AURRERA

0,70€

PERTSONAKO / IBILBIDEKO

Mancomunidad
Comarca de Pamplona
Iruñerriko
Mankomunitatea

URTE 20 AÑOS

20. Nork egin du eskuorria?

.....

21. Zerbitzu berri honen ondorioz, zer gertatuko da *Eskualdeko Hiri Garraioko Geltokiak-Aireportua* linearekin?

- A. Ordutegi finkoa izanen du.
- B. Jarraituko du.
- C. Desagertuko da.
- D. Erregularra izanen da.

22. Bideak zenbat balio du?

- A. 0,70 euro pertsonako joan-etorria.
- B. 0,70 euro pertsonako eta ibilbideko.
- C. 0,70 euro pertsonako edota ibilbideko.
- D. 0,70 euro ibilbideko.

23. Zerbitzua nola ordaindu daiteke?

- A. Gauzaz.
- B. Txartelarekin.
- C. Dirutan.
- D. Bizumen bidez.

24. Zenbat geraleku daude aireportutik itzultzeko?

- A. Hiru.
- B. Bat.
- C. Asko.
- D. Bi.

25. Iruñera hegazkinez iritsi eta amak taxi bat nire zain egotea eskatuko du. Zenbat denboraz deitu behar du?

.....

Hirugarren testuko galderen amaiera

2. zatia - Ekoizpen idatzia

26. Posta elektronikoa bat idatzi behar duzu “Aireportura taxiz” zerbitzuaren erabilera eskatzeko. Helbide honetara jo behar duzu: mcp@mcp.es.

Posta elektronikoan jaso beharrekoa:

- Taxi zerbitzuaren erreserba egin behar duzu **aireportura joateko**.
- Hasierako geldialdia **alda** dezakezun galdetu behar duzu eta aldaketa **zer dela eta behar duzun** azaldu.
- Beharrezkoa den **gainerako informazioa** adierazi behar duzu:
  - Ordua
  - Erabiltzaile-kopurua, eta behar bereziak, izatekotan.
  - Ekipajea, kopurua eta tamaina.

Ez ahaztu:

- **Erregistro** egokia erabiltzea (hartzailea ez duzu ezagutzen), agurtzea hasieran eta amaieran.
- Posta elektronikoa baten **zati guztiak** betetzea.

Egilea: Diario de Navarra-ren Artxiboa

Egilea: Javier Bergasa

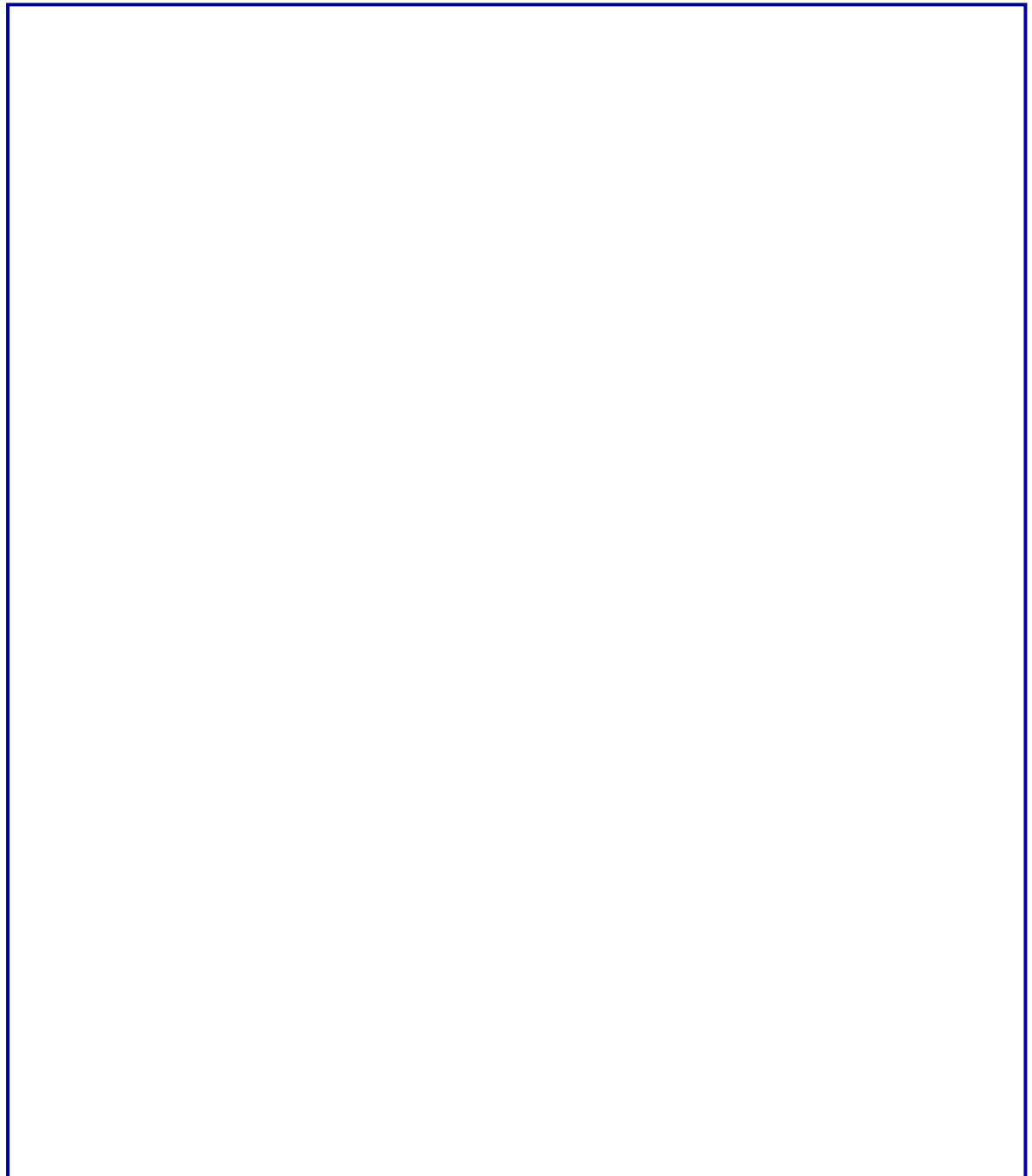
Kontuan hartu nola sortu behar duzun testua:

1. Pentsatu hasierako planteamendua.
2. Prestatu zirriborroa.
3. Idatzi behin betiko testua.

1. Ideiak – Hasierako planteamendua:

A large, empty rectangular box with a dark blue border, intended for writing ideas or a starting proposal.

2. Zirriborroa:

A very large, empty rectangular box with a dark blue border, intended for writing a draft or detailed notes.

3. Behin betiko testua:

MEZU BERRIA
Hartzailea:
Gaia:
<div style="border: 1px solid #4a7ebb; padding: 5px; background-color: #d9e1f2; display: inline-block;">BIDALI</div>

Aztertzaileek bete beharreko puntuazio-taula

Atala	Irizpidea	0	0,5	1
PLAN	1. Zirriborroa (espazioa erabiltzen du).			
	2. Aurkezpena.			
ZUZENTASUNA	3. Ortografia (gehienez, 1 puntu; gutxienez, 0 puntu). * Ortografia-falta bakoitzeko 0,2 deskontua.			
	4. Zuzentasun gramatikala.			
EGOKITASUNA eta KOHERENTZIA	5. Baldintza eta ataza guztiak betetzen ditu.			
	6. Hiztegia aberastasuna.			
	7. Egokitasuna: erregistroa, kortesia formulak, atal guztiak.			
	8. Testu zentzuduna eta ondo egituratua.			
KOHESIOA	9. Lotura eta kohesio mekanismoak.			
	10. Puntuazio markak (gehienez, 1 puntu; gutxienez, 0 puntu). *Puntuak erabiltzean egindako akats bakoitzak 0,2 penalizatzen du. Komak edo puntu eta komak erabiltzean egindako akats bakoitzak 0,1 penalizatzen du.			
Itema 26 – Guztira:			/10	

❖ Komenigarria da Zuzenketa Koadernoak kontsultatzea.